

BRANDKÅRSTIDSKRIFT

N:r 1
Januari

Organ för Svenska Brandkårernas Riksförbund.
Redaktion: Nybrog. 50, Stockholm 5. Tel. Ö. 6308. Postg. 4870.
Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner.

1932
14 årgången

Brandskadorna i Sverige under år 1931.

Skadeförloppet under det gångna året har i stort sett varit gynnsamt, och om icke någon större skada inträffar under årets sista timmar komma skadorna under år 1931 att uppgå till ett mycket mindre belopp än i fjol. Att redan nu nämna en slutsumma, som kan göra anspråk på att vara riktig, är emellertid helt naturligt omöjligt, men att döma av statistik, som vi fört, skulle vi tro, att denna summa kommer att röra sig om 25 milj. kr. Föregående år voro vi som bekant uppe i 33 milj. kr.

Beträffande skadornas fördelning under året, så synes denna ha varit någorlunda jämn. En ansats till koncentration är dock märkbar under sommarmånaderna. Vad sedan rör de riskklasser, som varit särskilt utsatta för bränder, så kan man med skäl tala om 3 sådana, nämligen civilrisker, lantgårdar och

träarbetningsfabriker, d. v. s. sågverk och snickerifabriker.

Bland civilriskerna märkas många bonings- och affärshus både i städerna och på landet, vidare skolor, samlingslokaler, ålderdomshem, hotell och restauranger.

Lantgårdarna äro alltså sorgsbarn ur försäkringssynpunkt, och bara i Skåne ha sådana till omkring 3 milj. kr. värde brunnit ned. Endast de lantgårdsbränder i detta landskap, som varit så stora, att de förtjänat omnämnas i dagspressen, ha till antalet utgjort minst 145 stycken. På tal om denna riskklass kan också nämnas, att några socknar i nordöstra Hälsingland under året tilldragit sig uppmärksamhet inom försäkringskretsar på grund av de många ouppklarade gårdseldsvådor, som inträffat där.

Sågverks- och snickerifabriksbra-

sor behöva inga särskilda kommentarer. De äro alltid tabrika.

Skogsskadorna hava varit obetydliga. Och vad till sist angår avbrottskadorna, som även böra beröras i detta sammanhang, ha de likaledes inskränkt sig till jämförelsevis små belopp. Sistnämnda omständighet sammanhänger givetvis med läget inom affärsvärlden; avbrottsförsäkringar ha helt enkelt icke behöfvits i lika stor utsträckning som tidigare.

Alla årets brandskador öfver 100,000 kr., med undantag av dem som kunna inträffa sedan detta skrivits, äro följande:

	Kr.
7/1 »Norrskensflaman» m. m., Luleå	515,000
11/1 Norsbro Sägverk, Leksand .	105,000
24/1 Dals sägverk, Ådalen (ångexplosion)	225,000
2/2 Munkens Fabrik och Konstförlag, Trekanten	125,000
13/2 Uppsala Valskvarn, Uppsala	127,000
21/2 Lekomberga Gruvfält, Lekomberg	115,000
25/2 Vulcans Tändsticksfabrik, Tidaholm	107,000
12/3 J. A. Anderssons affärs- och boningshus, Malmberget ..	170,000
1/4 Svenska Teknologförening, Stockholm	335,000
7/4 Holmens Bruk, Norrköping.	223,000
18/5 Boningshus, Gröngatan 6, Östersund	225,000
6/6 Boningshus, Östervägen 14, Råsunda	115,000
9/6 Carl Alms Skofabrik, Älvsborg	500,000

11/6 Bulltofta flygfälts hangar, Malmö	411,000
18/6 Skandinaviska Remfabriken, Lagmansholm	303,000
4/7 Hammerdals Kraftstation, säg och kvarn, Edeforsen . . .	164,000
20/7 Lagerfors Bruk, Lagerfors .	295,000
23/7 A. Olssons affärs- och boningshus, Kiruna	160,000
24/7 Skogsfors Bruk, Reftele . . .	280,000
27/7 Nya Garboden, Bollnäs . . .	200,000
7/8 Oscarsdals Fabriker och Textilbolaget, Göteborg	114,000
22/8 Linde Snickeri- och Trävaru AB, Lindesberg	120,000
30/8 Breviks Ängsäg och Brädgård, Figeholm	120,000
30/8 Höhults Snickerifabrik, Älgshult	173,000
1/9 Svenska Garvämnesfabriken, Linköping	180,000
5/9 Ådalens Järn- och Skeppshandel och Angermanälvens Stuveribolag	150,000
5/9 Sörakers Säg och Hyvleri, Söråker	133,000
10/9 9 bondgårdar i Nedre Gärd-sjö, Rättviks sn	160,000
3/10 Carlfors Bruk vid Huskvarna	141,000
8/10 Alstadgården, Skåne	225,000
16/10 Helgums Fanérfabrik vid Sollefteå	362,000
18/10 Billingsfors Bruk, Dalsland .	260,000
6/11 Stockviks lädfabrik vid Sundsvall	290,000
12/11 Nässjö Stolfabrik, Nässjö . .	185,000
19/11 Svenska Metallverken, Västerås	724,000
19/11 Boningshus Nedre Fogelbergsgat. 9, Göteborg	150,000
29/11 Restaurang »Vidablick» Finnboda, Stockholm	116,000
6/12 Stora Hotellet, Boden	136,000
11/12 Lundboholms fideikommiss, Småland	150,000

(Ur Gjallarhornet dec. 1931.)

Landsbygdens brandväsen i äldre tider.

— Av Pehr Johnsson —

Varsamhet med elden har i stort sett varit en allmän karaktärsegenskap bland vårt lands allmoge. »Tjuven skonar alltid något, elden intet», hörde man ännu i sin barn-dom de gamla framhålla. Och bland

de gyllene regler en mor lämnade sin dotter, när hon trädde in i det äkta ståndet för att själv sätta eget bo, var även den att vara försiktig med elden, och bonden förmanade ofta på ett allvarligt sätt sina söner

och drängar, då de sysslade med tröskarbete på de eldfångda logarna eller med lyktor vandrade ikring i stallar och foderhus, att noga se efter, så att ingen olycka med eld inträffade. Hade icke denna i grund och botten allmänna försiktighet förefunnits, skulle många flera olyckor förekommit än som verkligen var förhållandet.

Före enskiftet, under en tid då man bodde nära intill varandra, då gårdarna ofta kunde ligga vägg intill vägg eller gavel till gavel, måste man också iakttaga en stor försiktighet med eldens hanterande. Ty om då en eldsvåda utbröt kunde lätt nog en hel by stryka med. Man tvingades därför att iakttaga varsamhet och gemensam uppsikt över varandra. I varje by fanns under bemälda tid särskilda ordningsregler — Byordningen — som var stadfäst av landshövdingens ämbetet eller häradstinget. Enligt denna, stadgades böter för den, som exempelvis gick med bar eld mellan gårdarna. Anmärkas må, att under bemälda tid hade ännu icke tändstickorna kommit i bruk. Man använde sig av stål och flinta, samt torrt fnöske, som växte å träden. Det tog därför understundom rätt lång tid att få eld, varför man ofta gick så till väga, att man i den stora järnkakelugnen eller öppna spiseln — på vinteraftonen, då man gick till vila, lade en större stock eller en kubbe på fyren. Denna kunde sedermera hålla eld under nattens lopp, så att man hade dylik att tillgå fram på morgonen när man kom upp för att börja dagens arbete. Om sommartiden kunde man däremot icke använda sig av detta förfaringssätt. Därför, om man såg det ryka ur grannens skorsten, brukade man bege sig dit för att »låna eld», därav har också den bekanta leken »låna eld» uppkommit. I denna skall den tillfrågade svara: »gå till grannens», vilket hänsyftar på verkliga förhållanden under äldre

tider. Men om man nu gick till grannens för att låna eld heter det vanligtvis i de gamla byordningarna, att man icke fick bära denna bar, utan den skulle vara fördold i en blecklåda eller dylikt, så att man icke, i händelse av blåst, därmed åstadkom någon skada. Detta praktiserades nog också på sina håll, men å en del ställen kunde dock betydande olyckor inträffa, därför, att man icke iakttog föreskrivna försiktighetsåtgärder. Så var exempelvis förhållandet i en skånsk by, där en piga vid ett tillfälle under 1700-talet bär eld mellan gårdarna. Följden blev att en gnista antände en halmstack, så att inom kort, icke allenast denna, utan hela byn stod i ljus låga. Händelsen beskrives utförligt i Sörby kyrkobok och prästen tillägger, att alla byns gårdar utom prästgården, brände ned. Flera gånger hade elden fatt i taket å kyrkan, »men genom flitiga förböner och Guds stora nåd blev denna för varje gång släckt». Han tillägger också vidare i sin redogörelse, att han betraktade denna brand, som »ett Guds syndastraff för det vilda leverne, med dryckenskap och allehanda osedlighet, som där länge nog varit i svang.

Man kan lätt förstå, att för innerbyggarna i en dylik illa ansatt by var det svårt att åter få en ny bebyggelse till stånd. Visserligen fanns det skog i närheten av Sörby, men denna fick man icke gratis. Allt vad de ägde i möbelväg och av husgerådssaker blev ävenledes förstört. Den allmänna barmhärtigheten fick då i likhet med vad som ofta var förhållandet, träda emellan. Vid tinget skedde uttaxering med 3 daler å varje helt hemman, men fördelat bland ett tiotal brandskadade blev detta ändå icke stora belopp, även om samma taxering skulle ske i båda Göingehäraderna. Det gamla ordspråket, att »en liten gnista kan åstadkomma en stor eld»

blev här, som i så många andra fall, besannat.

I Önnestad, en grannsocken till den på detta sätt illa ansatta byn, Sörby, samt i Winslöf, Wä, med flera andra byar, hade man en nattväktare, som gick omkring i byn under nätterna för att varsko därest eld uppstått. Denna hade att varje timma utropa vad klockan var slagen, på samma sätt som städernas brandvakter exempelvis: »Klockan är tio slagen! Gud bevara byn för eld och brand!» Under vintertiden skulle denne patrullera emellan klockan nio på aftonen till fyra om morgonen. Därefter räknade man att folk höll sig »uppe, men under sommartiden emellan tio på aftonen till tre om morgonen. Det hörde till för den tidens människor, att lägga sig med solen och stiga upp med den. På grund av dessa nattväktares omtankar blevo helt säkert en hel del eldsvådellbud inskränkta till en mera obetydlig skada. Väktarna avlönades av byn gemensamt på samma sätt, som »fåraherden». Merendels var det någon gammal husman som åtog sig detta bestyr. Några stora omkostnader voro säkerligen icke förenade med dennes avlöande.

När man skulle uppföra ett nytt hus i stad, hade den brandkommitté, som där förefanns, att noga efterse, så att skorstenar och eldstäder blevo förlagda så, att ingen skada vare sig för husägaren eller grannarna kunde åstadkommas. Sak samma när det gällde uppförandet av nya byggnader å landsbygden. Åtminstone var detta förhållandet i en hel del större byar. Någon brandstadga fanns visserligen icke i den mening varom man i våra dagar talar om, men i stället hade man den lagförda byordningen. Äldermannen hade att sörja för, att denna på det noggrannaste följdes. Ingen hade rätt, att utar böters erläggande bryta häremot. När därför grund till ett hus lades, hade

äldermannen och dennes bisittare, som den gemenligen kallades vilken stod i tur och ordning att under ett kommande år bli efterträdare att infinna sig å byggnadsplatsen för att, jämte tomtägaren, utpeka grunden. Den fick icke ligga så, att den inkräktade på någon annans eventuella utvecklingsområde, förutsatt, att det icke kunde bevisas, att den var »urgammal». Hade en förutvarande gård där »av ålder legat», hade den byggande rätt att förlägga sin nybyggnad dit, detta även om den skulle komma att ligga gavel vid gavel med en annan. Ja, de funnos, som hade gemensamma gavlar. För en del år sedan revos några gamla gårdar i Hörröds by, underlydande Torsebro krutbruk. Av dessa lågo tre gårdar i omedelbar närhet av varandra, så att de hade gemensamma gavlar. En äldre man har för förf. omtalat, att detta var synnerligen bra vid gillen, då man hade alla behöfliga saker gemensamt. Man kunde då passera genom alla tre boningshusen, utan att behöva gå ut. Även från andra håll ha vi hört omtalas dylika anordningar. I våra dagar låter detta visserligen något egendomligt, men i äldre tider voro förhållandena helt anorlunda, varför det, sett ur den synpunkten faller sig ganska naturligt. Gillen och gilleslag hade man gemensamt och ofta kunde en hel by utgöras av en enda släkt. Professor Lundborg har exempelvis visat detta i rasbiologiska arbete rörande Mjellby i Blekinge.

För att återgå till dem, som hade grundläggningsarbetet om hand, där en ny gård skulle uppföras må nämnas, att ifall dessa icke rättade sig efter de föreskrifter äldermannen gav, hade denne att sammankalla alla byns åbor till gemensam bystämma för att göra de åligganden, som man kunde anse nödiga. Skedde fortfarande trots var det att hämta länsmannen. I alla hän-

delser blev den tredskande, som icke rättade sig efter gjorda föreskrifter, ådömd böter.

En gång om året skulle byns åbor gemensamt granska skorstenar och eldstäder. Detta skedde merendels vid den allmänna bystämman den första maj. Då hörde det till att samtliga, med äldermannen i spetsen, skulle överse byns gemensamma gärdsgårdar, broarna att ingen fara med dem inträffade samt vägarna att dessa voro upplagade. När man återvände till byn efter dessa syneförrättningar skulle man ävenledes överse skorstenar och eldstäder, så att de voro i vederbörligt skick. Alla bristfälligheter skulle av äldermannen vederbörligen antecknas. I regel var det så, att denne och bisittaren fjorton dagar därefter hade att efterse, så att bristfälligheterna voro avhjälpta. Om icke detta var förhållandet blev den bristande böt-fälld och samtidigt antecknades ävenledes den skada, som förefanns, varefter arbetet av äldermannen skulle, på den tredskandes bekostnad, verkställas. Man tälde ingen liknöjdhet eller vanvård i detta stycke. Det var också ganska naturligt, att man måste hålla efter varandra, i annat fall kunde lätt nog en hel by bränna ned, då gårdarna voro förlagda på det sätt, som ovan angivits.

Efter enskiftet blevo emellertid en hel del av dessa utflyttade, förlagda på längre avstånd från varandra än de förut varit. Visserligen sökte man förmå lantmätaren till, att så vitt görligt var, lägga de respektive gårdarna inom byns område helst å de gamla platserna, men i många fall var detta alldeles ogörligt. Det blev ingen annan råd för en del än att flytta. Enskifteslagen stadgade med avseende härpå, att den som hade att flytta sin gård skulle erhålla rikligare jordareal än de, som förblevo i byn, samt vidare,

att grannarna skulle vara honom behjälpliga vid flyttningen samt an-tingen med arbete eller med penningar honom biträda. Huru som helst, för de flesta gick det i allmänhet icke lätt att gå ifrån den gamla grunden, där man av ålder haft sin boplats. Man brukade därför ofta beskylla lantmätaren och dennes goda män för att ha tagit mutor. Och det finns en gammal tradition som säger, att ingen lantmätare, som begått fel, någonsin kan bli salig. Som ett spöke skall han vara dömd att springa emellan gårdar och rågångar ända tills domedag. Han lyser därvid med ett bloss och skramlar med sina kedjor. Det finnes knappast någon by i hela landet, där man icke pekar ut sådana platser.

Även efter det enskiftet var genomfört och efter det att gårdarna blivit utflyttade fortfar emellertid den gamla byordningen att vara gällande, de byar finnas också där denna lägges till grund för de gemensama förhållandena och där man allt fortfarande har älderman och bisittare lika väl som majgille, när den årliga bystämman hålles.

En gång i månaden hade äldermannen, åtföljd av bisittaren, att överse alla byns skorstenar. Det gällde för honom att efterse, så att dessa voro vederbörligen sotade. Ifall soteld inträffade kunde lätt nog eldsolycka uppstå. Ofta voro taken klädda med halm och fick elden fast i ett dylikt tak slutade det merendels icke förrän hela gården var nerbränd. Någon slapphet fick därför icke i bemärlta avseende tolereras. Den, som icke hade sina skorstenar vederbörligen fria från sot skulle därför erlægga böter. Ett par dagar senare skulle äldermannen komma igen för att efterse så att bemärlta sotning blivit verkställd. Det hände ofta att äldermannen icke kunde skriva. Han medförde då en s. k. karvstock, varå han med kniv inskar en skå-

ra för den bonde, som i det ena eller andra avseendet befanns bristande. Dessa karvstockar förvisades sedermera vid den årliga majstämman. De utgjorde i stort sett »räkenskaperna». Att någon revision härav icke gärna kunde förekomma, kan man lätt förstå. Det var i regel ingen annan, som kände igen de inskurna hieroglyferna utom äldermannen själv, möjligen också bisittaren, som varit med om att ålägga böter.

Under förra hälften av förra seklet kommo emellertid brandstods-föreningarna till. Nu kunde man för en jämförelsevis billig penning försäkra husbyggnader och lösbo för eventuell olycka. Men det oaktat gick det till en början ganska trögt, att få tillräckligt antal med försäkringstagare. Men allt emellanåt inträffade eldsolycka i en bygd, och därigenom drevos en hel del av de förut likgiltiga in i de respektive föreningarna eller bolagen. Numera finnes det väl knappast någon, som icke har sina byggnader försäkrade och jämväl sitt lösbo. Försäkringsväsendet hör till sådant, som på ett lyckligt sätt helt synes ha slagit igenom.

I och med detta stadgades också att i varje socken skulle förefinnas en brandstodskommitté. Bland de uppgifter ledamöterna av denna hade, var ävenledes, att två gånger om året, i april och i oktober, gå brandsyn, för att efterse att skorstenar och eldstäder voro i vederbörlig ordning. Det var i regel tre personer i varje grupp. Dessa grupper antal voro beroende på socknens storlek. Man började tidigt på morgonen, varefter man gick omkring från gård till gård och hus till hus tills allt var översett. En av syningsmännen var ledamot av brandstodskommittén, sedan utsågos de övriga i tur och ordning bland försäkringstagarna. En skulle vara åbo och en torpare eller husman. Här och där gjordes naturligtvis

anmärkningar, där man i det ena eller andra avseendet befanns bristande, detta antingen med avseende på eldstäderna eller ock i fråga om brandattiraljer, som bestodo av stegge, båtshake, spann och spruta. Minst ett exemplar av vardera dessa saker skulle finnas hos varje försäkringstagare.

Denna rundvandring, som oftast tog en hel dag i anspråk, var icke enbart till för nyttans skull, utan den var ävenledes till »lyst». Överallt, där man drog fram, blevo synemännen vederbörligen trakterade. Kaffe, mat och brännvin fattades icke, och mera än en gång inträffade, åtminstone i den bygd, där förf. varit boende, att en och annan frampå eftermiddagen var i ett så överförfriskat tillstånd, att han fick låna hus i någon gård medan han sov ruset av sig. Och ifall man lyckades hålla ut, var det helt säkert icke mycket bevänt med »synen» då man besökte de sista ställen. Även hörde det till en god ordning att ordföranden eller kommittéledamoten skulle bjuda medvandrarerna på en god supé när man anlät dit, samt toddy efteråt — de av dem, som kunde vara med.

Dessa syneförrättningar äro icke blott nödvändiga utan förekomma även litet varstades den dag, som i dag är. Numera torde de dock gå av stapeln under en smula mera lugna förhållanden än förr. Ehuru epilogen allt fortfarande då och då kan bli densamma.

Härmed ha vi givit en överblick av förhållandena med avseende på landsbygdens brandväsende under början och mediet av förra seklet. Så mycket är emellertid säkert, att dessa voro i hög grad primitiva, och att utvecklingen på detta område, liksom på så många andra, gått fram med stormsteg. I all synnerhet under de senare tio åren, då brandkärer litet varstades bildats, samt motorsprutor och annan modern brandattiralj blivit anskaffad.

Vid Dalarnes Brandkårsförbunds instruktionskurs i Leksand den 5—12 juli 1931 berördes av undertecknad »Synpunkter vid inredande av garage» (i förra numret), samt »Synpunkter vid inredande av biografer och tillfälliga filmföreläsningssalor» (härnedan). Föredragen kunna i ursprunglig form ej lämpligen återgivas i tryck, enär de stödde sig på praktiska demonstrationer och skiotikonbilder, men då från kursdeltagarnas sida framställts önskemål att få det huvudsakliga av innehållet i tryck, vill jag här nedan återgiva det väsentligaste.

Synpunkter vid inredande av biografer och tillfälliga filmföreläsningssalor.

Hittills hava vi i Sverige dess bättre varit förskonade från större olyckor förorsakade av filmbrand, ehuru väl ett par dylika eldsvådor krävt människoliv och allvarliga tillbud ej saknats. Erfarenheten från utlandet visar oss dock, vilken fara, som kan vara förenad med förevisning av nitrocellulosafilm och den omständigheten, att här hemma någon olycka av större omfattning ej inträffat, torde mera få tillskrivas en lycklig slump, än att här vidtagna åtgärder förhindrat katastrofer. Ty även om flertalet biografer inom landet kunna anses väl ägnade att fylla sitt ändamål, förevisas dock på många ställen film i lokaler och under förhållanden, som måste anses långt ifrån tillfredsställande.

En kommitté är därför också tillsatt för att utarbeta ett lagförslag berörande filmförevisning, vilket förslag ursprungligen var avsett att förläggas 1931 års riksdag. Tiden medgav emellertid ej förslaget slutgiltiga utarbetande. Då det är ovisst, när lag i denna fråga blir fastställt och säkert många brandchefer i mindre samhällen äro nödsakade att handlägga ärenden berörande filmföreläsningssalor, kan det måhända vara på sin plats att i väntan på lagen framhålla några

synpunkter, som böra iakttagas i samband med filmförevisning såväl inom särskilt därför avsedda, permanenta lokaler, biografer, som i lokaler av mera tillfällig natur.

Vad nedan framhålls är i stort sett grundat på det ovan omnämnda lagförslaget. I förbigående må nämnas, att vi beträffande lagfrågan distanserats av våra skandinaviska grannländer, som redan på laglig väg skapat bestämmelser för de förhållanden, varunder film får förevisas.

Av film finnes två olika sorter i marknaden, dels nitrocellulosafilm, dels acetylcellulosafilm, vanligen kallad säkerhetsfilm, på engelska Safetyfilm, med vilket ord filmen plägar vara märkt. Båda framställas, som namnet anger, av cellulosa, den förstnämnda genom cellulosaens behandling med saltpetersyra, den senare genom behandling med isättika. Vanligt bomullskrut framställes ävenledes av med saltpetersyra behandlad cellulosa, varav tydligt torde framgå, att nitrocellulosafilm är en synnerligen riskabel produkt. Visserligen undergår nitrocellulosafilmen vissa procedurer, varigenom den blir mindre explosiv än bomullskrut, men den är trots detta långt ifrån ofarlig. Acetylcel-

lulosafilmen är ur eldfaresynpunkt närmast att jämföra med papper.

Läsaren frågar sannolikt och det med rätta, varför under sådana förhållanden ej uteslutande acetylcellulosafilm kommer till användning. Anledningen härtill ligger däruti, att denna film än så länge är betydligt sprödare, och därför särskilt för driften i en filmapparat mindre lämplig samt dessutom dyrare. Ehuru vetenskapen arbetat och fortfarande arbetar på att framställa en god och ofarlig film, torde vi därför av praktiska skäl för filmförevisning ännu en tid vara hänvisade huvudsakligen till nitrocellulosafilm.

De synpunkter, som här nedan framhållas, gälla således uteslutande förevisning med nitrocellulosafilm. Användes säkerhetsfilm, behöva givetvis ej så omfattande åtgärder vidtagas.

Vari ligger då faran med nitrocellulosafilm? Jo, den är för det första synnerligen lättantändlig, för det andra förbrinner den med stor häftighet, för det tredje avgiver den under förbränningen både giftiga och explosiva gaser och för det fjärde är den, en gång väl antänd, praktiskt taget osläckbar, emedan nitrocellulosafilmen har i sig bundet syre, varigenom förbränningen eller sönderdelningen kan fortgå, även om luften fullständigt avstänges. Sålunda fortsätter en antänd filmrulle att sönderdelas, även om den nedlägges i en med vatten fylld hink, och detta under en synnerligen intensiv rök- och gasutveckling. Hur pass lättantändlig filmen är, torde med all tydlighet framgå av det faktum att den ojämförligt vanligaste anledningen till att film under förevisning antändes är den, att filmen, beroende på felaktigheter i perforeringen, ett ögonblick häktar upp sig framför objektivet, varvid det ej behövs mera än någon sekund, för att värmestrålarna från båggluset skall antända filmremsan. Härav inses nödvändigheten av, att

såväl filmen som apparaten är i gott stånd och att maskinisten väl förstår sin sak.

Förbränningen försiggår mycket olika, beroende på syretillgången. Finnes det luft i riklig mängd, sker förbränningen mycket häftigt med stora, klargult lysande lågor och långt utskjutande stickflammor. Är syretillgången knappare, sker förbränningen, under utvecklande av en gulaktig rök, vilken väller fram i tjocka, jag skulle vilja säga bomullsliknande moln. Ehuru elden under den senare förbränningen är mindre häftig, torde dock denna form av förbränning vara den farligaste, emedan just under denna förbränning en mängd explosiva och giftiga gaser bildas. Själva filmen i och för sig är i egentlig mening ej explosiv, utan är det de vid förbränning bildade gaserna, som explodera, då de blandas med luftens syre. Av de vid filmbränder rökskadade har det visat sig, att en del avlidit på brandplatsen, medan andra dött flera dagar efteråt, beroende på, att rökskadorna medfört lungödem.

De stora olyckor, som inträffat vid filmbränder utomlands, kunna tillskrivas två orsaker, för det första att lokalen varit så byggd, att rök och eld kunnat från apparatrummet intränga i salongen och för det andra, att lokalens utrymningsvägar ej varit tillfredsställande. Det är således särskilt dessa två punkter, vi böra taga hänsyn till vid inredande av filmförevisningslokaler.

Apparatrummet.

Apparatrummet bör till väggar, golv och tak vara utfört i brandsäker konstruktion med direkt utgång till det fria, utan förbindelse med salongen eller andra lokaler, där människor befinna sig. Dörren till apparatrummet bör vara brandtrygg och självstängande samt sluta tätt i fals. Såväl med hänsyn till den starka värme, som under projiceringen uppstår som ock med

hänsyn till de gaser och den rök, som vid filmbrand bildas, är det viktigt att apparatrummet är synnerligen väl ventilerat. Ventilationskanalerna få ej stå i förbindelse med från andra lokaler ledande ventilationskanaler och givetvis ej heller med salongens ventilationsanordningar. Ventilationskanalerna böra vara utförda i brandsäker konstruktion och få således ej göras av trä eller oskyddad plåt. Däremot kan en med rabbits- eller monierkonstruktion skyddad plåttrumma användas. Apparaturrumets projektions- och kikhål skola vara täckta med minst 5 mm. tjockt, i väggarna röktätt inpassat, helst inmurat glas. På insidan skyddas glaset av järnluckor, vilka skola vara så uppgrillrade, att de dels medelst ett enkelt och bekvämt handgrepp av maskinisten lätt kunna stängas, dels i händelse av eldsvåda automatiskt sluta sig, om maskinisten glömmet eller ej hinnet utföra denna manöver. En sådan uppgrillring anordnas lättast därigenom att luckorna upphängas i snören, som dragas omedelbart över filmrullens plats i maskinerna, så att snörena avbrännas, om filmen fattar eld. Effekten av denna anordning ökas ytterligare, om i snörena ovanför filmrullarna inbindes ett stycke film eller nitrad tråd. Snörenas utlösningssanordning bör placeras vid eller omedelbart utanför apparatrummets dörr.

Salongen.

Salongen bör helst förläggas till bottenvåningen. Endast mindre lokaler, för högst 300 personer kunna förläggas högre upp och i så fall endast i byggnader av brandsäker konstruktion. Källarlokaler äro absolut olämpliga, om golvplanet vid huvudutgången ligger lägre än 1,50 meter under markytan.

Större lokaler skola vara utförda i brandsäker konstruktion. Då det gäller mindre lokaler, kan brandhärdig konstruktion vara tillfyllest.

Som brandsäker räknas vanlig tegelmur eller konstruktion av armerad betong m. m. Som exempel på brandhärdig kan anföras en på ömse sidor reverterad trävägg.

Utgångarna.

Från varje lokal skall finnas minst två, av varandra oberoende utrymningsvägar, den ena huvudutgång, den andra reservutgång. Från läktare skall likaledes finnas två utgångar, såvida densamma rymmer mer än 50 personer. Utgångarna från lokaler, utförda i brandsäker eller brandhärdig konstruktion, böra ävenledes vara utförda såsom brandsäkra resp. brandhärda konstruktioner. Utgångarna, vilka i allmänhet böra förläggas så långt ifrån varandra som möjligt, få ej stå i förbindelse med lokaler, som iurymma eldfarlig inrättning. Utgångarnas bredd beräknas efter 1 meter för 150 personer och reservutgångarnas efter 1 meter för 300 personer, dock får utgång ej hava mindre bredd än 1,20 meter.

Trappor skola å ömse sidor hava ledstänger utan fria ändar. Såväl i utgångarna som i gångarna mellan bänkfälten böra enstaka trappsteg undvikas. Användas i stället för trappsteg sluttande plan, bör lutningen ej överstiga 1,10. Dörrarna skola vara utåtgående med sådan stängningsanordning, att de inifrån lätt och obehindrat kunna öppnas. Som stängningsanordning är här ett s. k. spagnolettelås att föredraga, medan den annars övriga kantregeln är olämplig, emedan en med kantregel stängd dörr under trängsel ej kan öppnas. Av samma skäl äro skjutdörrar förkastliga. Uppmärksamhet bör ägnas åt att dörrarnas handtag ej äro så uppsatta eller av sådan konstruktion att genom benägenhet att fastna i kläderna kunna verka hinderande vid lokalens utrymmande.

Sittplatserna.

Sittplatsernas bredd bör vara 0,50 meter och avståndet mellan bänk-

raderna räknat från rygg till rygg minst 0,80 meter, där det gäller bänkar med klaffsitsar, eljest 1 meter. Bänkarna fästas stadigt i golvet och de mellan bänkfälten erforderliga gångarnas bredd beräknas efter 1 meter per 150 personer, dock att gång ej på något ställe får göras smalare än 0,80 meter.

Belysningen.

Den allmänna belysningen i salongen eller lämplig del därav bör kunna tändas dels från maskinrummet, dels från salongens vestibul. Ändamålet med denna anordning är den, att maskinisten, därest det slår eld i filmen, omedelbart skall kunna ombesörja ljus i salongen. Skulle vid tillfället ifråga maskinisten glömma salongsbelysningen, bör den kunna tändas även av lokalens vaktmästare i vestibulen. För lokalens laga utrymmande är det nämligen viktigt, att salongen är belyst.

Förutom den allmänna belysningen skall vid och i utgångarna finnas reservbelysning, vilken, om den är elektrisk, skall gå på annan grupp än den allmänna. Reservbelysning, som ej är elektrisk, ordnas lättast med stearinljus. Fotogenbelysning är med hänsyn till eldfaran olämplig. Reservbelysning anordnas så, att de vid lokalens utgångsdörrar sittande ljuspunkterna lysa rött, under det att de i utgångarna sittande ljuspunkterna lysa utan färgavbländning. Principen är således den, att den röda ljuspunkten anger den plats där publiken, om allmänna belysningen slocknar, har att finna utgångsdörrar. Väl ute i utgången skall denna av det vita reservljuset vara så väl upplyst, att allmänheten utan svårighet kan passera. Över utgångs- och reservutgångsdörrar anbringas orden »Utgång» respektive »Reservutgång».

Projektionsapparaten.

Apparaten skall vara försedd med två s. k. brandkassetter, avsedda

att innesluta den i apparaten insatta filmen. På den plats, där filmremsan löper in i kassetten, skall kassetten vara försedd med ett munstycke. Detta bör vara utrustat med två par släckvalsar och dessutom så anordnat, att detsamma, då kassetten är stängd, ej kan öppnas. Munstycken, vilkas ena läpp är ledbar, måste därför förses med särskild spärranordning. Munstyckenas uppgift är att förhindra att eld utifrån medelst filmremsan införes i kassetten.

Apparaten skall vara utrustad med två plåtluckor avsedda att vid behov avskärma ljuskäglan, så att densamma ej träffar filmremsan. Den ena av dessa luckor skall fungera automatiskt på så sätt att den står öppen, då apparaten är igång och sluter sig, då apparaten stannar; den andra luckan manövreras för hand av maskinisten. Ljuskällan skall vara elektrisk, och i apparatrummet befintliga ledningar, lampor, motstånd, motorer m. m. skola vara så skyddade, att film, som eventuellt kommer i närheten därav, ej antändes. Den film, som ej är insatt i apparaten, förvaras i särskild, därför avsedd låda, vilken bäst motsvarar sitt ändamål, om den är förfärdigad av hårt träslag (ek), indelad i fack för varje rulle och varje fack försett med självstängande lock. De förr vanliga lådorna av plåt hava vid brandtillfällen inom apparatrum visat sig olämpliga, enär hettan genom plåten överförts till lådans innehåll, som antänts. I apparatrummet bör ej förvaras mera film, än som motsvarar två föreställningar.

Tillfälliga föreläsningssalor.

Med den omfattning filmförevisningen numera tagit, kan man emellertid ej fordra, att den alltid skall äga rum inom därför särskild ordnade biograflokaler. Enskilda föreningar, festligheter, sammanträden och sammankomster förenade med

filmförevisning förekomma ofta i andra lokaler.

Vid dylika filmföreställningar är s. k. skolapparat att föredraga. Med skolapparat menas en sådan apparat, där filmen kan stannas och i stillastående läge i undervisnings-syfte belysas, utan att risk för antändning föreligger. I dylik apparat utgöres ljuskällan ej av båg-ljus utan av en glödlampa, vilken stundom är placerad utanför appa-raten, varvid ljuset med hjälp av speglar kastas genom filmen. Ty-värr följer med den svagare ljus-källan även en viss begränsning av projektionsavståndet, vilket minskar dessa apparaters användbarhet. I förslaget har därför upptagits be-stämmelser avsedda att under vis-sa villkor möjliggöra förevisning med vanlig apparat. Vid förevis-ning av offentlig art får dock en-ligt förslaget endast s. k. skolappa-rat användas vid förevisning i till-fällig lokal.

Förslagets bestämmelser innebä-ra i stort sett följande föreskrifter för tillfälliga förevisningslokaler.

Sedan kommunal brandmyndighet, där sådan finnes, yttrat sig, beviljar vederbörande polismyndighet till-stånd för högst ett år. I tillstån-

det skall angivas projektionsappa-ratens uppställningsplats, sittplatser-nas antal och uppställning samt in-tagas bestämmelser angående i ut-rymningsvägar sittande skjutdörrars hållande i öppet läge.

Förmånligast är givetvis om appa-raten kan uppsättas i ett angrän-sande rum, vars dörrar i händelse av behov kunna stängas. Låter sig detta ej göra, uppställs apparaten så långt som möjligt från publiken och dess utrymningsvägar. Ej hel-ler får apparaten uppställas närma-re eldstad än 5 meter. Runt om-kring apparaten avspärras ett om-råde på ett avstånd av 1 meter, in-om vilket endast maskinisten får uppehålla sig, och vilket han ej får lämna, med mindre apparaten sät-tes ur drift. Förevisningen får om-fatta högst 15 kg. film varav 5 kg. må finnas i salen insatta i appa-ratens kassetter, medan resten förva-ras i lämplig låda i annat rum, av-skilt från salen och dess utrym-ningsvägar. Omspolning av film får ej äga rum förrän publiken läm-nat lokalen. Förbud mot tobaks-rökning skall utfärdas och invid apparaten uppställas en pyttsspruta eller med vatten fylld hink.

Torsten Mohlin.

*Brandkärstidskrift utkommer
år 1932 månaderna januari, mars,
april, maj, juli, augusti, september,
november och december.*

RIKSFÖRBUNDET.

Insänd årsrapporterna i tid!

Till varje brandkår har antingen direkt från Centralstyrelsens expedition eller från respektive brandkårsförbund översänts 3 st. rapportblanketter. Dessa skola ifyllas och skall kåren behålla en som koncept.

Kår, som tillhör länsbrandkårsförbund, skall översända tvenne rapporter till länsbrandkårsförbundet — varifrån en vidarebefordras till Centralstyrelsen.

Kår, som icke tillhör länsbrandkårsförbund, skall översända en rapport till Centralstyrelsen samt behålla två och, därest under år 1932 brandkårsförbund bildas i det län, där kåren finnes, till detsamma insända en rapport.

Underlåt icke att insända dessa rapporter, då därigenom såväl den statistik, som Centralstyrelsen skall upprätta och insända till anslagsgivande brandstodsinsättningar, som årsredogörelsen bliver oriktig.

Beakta vad som står å rapportblanketten sid. 2!

Har en blankett en gång ifyllts och konceptet till densamma bevarats, torde det vara förenat med mycket ringa besvär att med tillhjälp av detta koncept ifylla en ny.

Centralstyrelsen vågar hoppas, att brandkärernas chefer måtte fatta det såsom en tjänsteplikt att insända årsrapport från sin kår.

Obs.! Den 1 februari 1932. Obs.!

Obs.! Den 1 februari 1932. Obs.!

Obs.! Den 1 februari 1932. Obs.!

FRÅN LÄNSFÖRBUNDEN

Skånska brandkårsförbundet.

Brandkonsulent: f. d. v. Brandchefen N. Ohlsson. Expedition Kungsgatan 26, Malmö.
Tel. 1665.

Brandskyddet får bättre organisation.

Häraderna indelas i branddistrikt.

Tjugotre i Rönneberg, Onsjö och Harjager.

Sedan i somras har en kommitté varit sysselsatt med att utreda och planlägga brandskyddet inom Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härad.

Inom dessa finnas några fast anställda och bortåt 20-talet frivilliga brandkärer, varav flertalet förfogar över mer eller mindre goda motorsprutor. På grund härav har kommittén uppdelat häraderna i s. k. branddistrikt, varvid varje brandkår med motorspruta tilldelats en eller flera socknar, beroende på dessas storlek och läge. På så sätt ha alla häraderna indelas i tillsammans tjugotre branddistrikt.

Meningen med branddistrikt är den, att brandkären i detsamma skall göra sig förtrogen med sitt område, skaffa kännedom om vattenförhållandena, byggnadssätt etc. Genom samövningar, grannkärer emellan, vänjas kärerna vid ett vid större eldsvådor nödvändigt gemensamt ingripande. I förbigående nämnes att den eller de i socknen befintliga handkraftsprutorna ej skola kasserats utan fortfarande underhållas, då desamma äro till stort gagn icke blott vid eftersläckningen, som stundom kan pågå i flera dagar, utan även som förstahands-hjälp, i den händelse brandkären

redan skulle vara anlitad på annat håll och det givetvis då dröjer nå got, innan grannkår hinner alarmeras och ankomma.

Det bör leda till en känsla av trygghet för alla, som i de nämnda häraderna ha sin hemvist, att, om den röde hanen slipper lös, hjälp finnes att tillgå, så att hans våldsamma framfart hejdas. Hitintills ha vissa orter, såsom förut nämnts, ej haft något som helst brandväsen. Den nya anordningen ställer större fordringar på brandkärerna än hitintills i och med upprepade övningar och desammas förläggande på olika platser. Ävenledes ha ju ej alla brandkärerna kanske all den attiralj, som erfordras för branddistiktets skötande, utan måste efter hand förbättra densamma. Medel till sin utrustning ha brandkärerna, åtminstone de frivilliga, helt eller till största delen skaffat sig på frivilligbetens väg, framförallt genom basarer. På sistone ha emellertid dessa källor visat sig sina. Kommittén hyser därför den åsikten, att brandkärernas ekonomi måste främdeles stödjas av brandförsäkringsbolagen och kommunerna. Hittills har Rönnebergs m. fl. härad brandslotsbolag, som är det ledande bolaget i dessa härad, gjort så och ämnar fortsätta härmed.

Kommitténs här ovan refererade förslag har först tillställts brandkärerna, vilka ha funnit detsamma lämpligt och godkänt det, och Rönnebergs m. fl. härad brandslotsbo-

lag har även ställt sig välvilligt, och uttalat sig för förslaget i princip. Till sist har förslaget även tillsänts kommunerna och endast ett fåtal ha ställt sig avvaktande, medan det stora flertalet godkänt det samma.

Sedan kommittén fått denna del av brandskyddsfrågan slutgiltigt löst,

har den för avsikt att söka få till stånd brandbrunnar, där så visar sig nödigt, samt ämnar även undersöka möjligheten att få till stånd nattefon, vilken icke minst ur många andra synpunkter kan bli allmänheten på landsbygden till stort gagn, eller också lämpligt alarmeringssystem.

Kalmar läns brandkårsförbund.

Brandkonsulent: Brandchef A. Florén, Kalmar. Expedition: Brandstationen, Kalmar.

Instruktionskurs i Kalmar

lörd. och sönd. den 28—29 nov. 1931.

Ungefär 150 deltagare från länets olika delar.

En av Kalmar läns Brandkårsförbund anordnad instruktionskurs har den 28 och 29 nov. 1931 ägt rum. Programmet har upptagit föreläsningar i ett antal för brandskyddet viktiga frågor, demonstrationer av dels Kalmar brandkår och dels motorsprutor och annan utställd eldsläckningsmaterial, varjämte på lördagskvällen ett samkväm gick av stapeln å Teaterkällaren.

Instruktionskursens öppnande.

Ungefär 150 personer hade infunnit sig å Kalmar brandkårs gymnastiksal på lördagseftermiddagen, där de hälsades välkomna av ryttmästare Birger Jeansson, ordförande i brandstyrelsen i Kalmar och tillika ordförande i Kalmar läns brandkårsförbunds arbetsutskott.

Tal. vände sig främst till föredragshållarna, vilka velat infinna sig för att ställa sin sakkunskap och erfarenhet till kursdeltagarnas förfogande och riktade därefter ett tack till försäkringsorganisationerna, som på ena eller andra sättet stödjat förbundet i dess verksamhet. Slutligen bjöd tal. samtliga de närvarande vara välkomna till instruktionskursen.

Demonstration av Kalmar brandkår.

Efter hälsningsanförandet samlades kursdeltagarna å Kalmar brandkårs gård, där en del uppvisningar i resning av stegar, självräddning etc. förekom, varpå man begav sig in i redskapshallen. Här fingo de närvarande bevittna när alarm slogs samt en utryckning av brandkåren. Utryckningen blev av det snabba slaget. Det var en förvånansvärt kort tidrymd som förflöt mellan alarmsignalen och det ögonblick brandvagnarna lämnade stationen. Allt gick med en säkerhet och precision, som väl knappast lämnade något övrigt att önska. Efter återkomsten till stationen företogs ytterligare en del övningar. Största intresset tilldrog sig härvid användandet av gasmasker.

“Brandskyddet i industriella anläggningar.”

Efter halvannan timmes uppehåll höll brandchefen Florén ett föredrag över ovanstående ämne.

Livliga applåder följde på det innehållsrika och sakliga föredraget.

“Stora och små motorsprutor”

utgjorde ämnet för nästa föredrag, som hölls av ingenjör G. Beckman.

Även detta föredrag mottogs med livliga applåder.

“Gasskydd och gasskydds-material.”

Lördagens sista föredrag hölls av brandchef Florin, som talade över ovanstående ämne.

Sedan publiken med livliga applåder betygat sitt bifall uttalade ryttmästare Jeansson de närvarandes tack till lördagens föredrags-hållare, varpå denna dags förhandlingar voro slut.

Samkvämet på Teaterkällaren.

Ett hundratal personer hade mött upp till ett samkväm, som på lördagsaftonen ägde rum å Teaterkällaren, där några timmar tillbringades under den mest kordiala stämning. Tal och sång omväxlade i rik följd under aftonens lopp.

Ryttmästare Jeansson erinrade om att för två år sedan samlades några intresserade smålänningar på länsresidenset för att dryfta eldsläckningsangelägenheter. Resultatet blev att ett länsförbund bildades. Initiativtagare var landshövding Falk. Många ställde sig skeptiska. Vi leva ju i föreningsraseriets tecken och varje ny förening hälsas kanske med viss misstro. Nu torde man vara ense om att detta förbund ej är överflödigt, utan att det har en uppgift att fylla. Aldrig kunna vi nå vårt mål, 100 procents säkerhet mot eldfara, men vi kunna nå vårt syftemål, nämligen göra vad vi kunna för att bekämpa elden. 30 olika avdelningar inom länet ha nu anslutit sig till förbundet och man har lärt sig förstå förbundets syftemål, vilket är att öka våra kunskaper och därmed öka vår brandförsvarsberedskap. Vi kunna i år glädja oss åt ett ännu större antal deltagare i instruktionskursen än i fjol och detta borgar för att förbundet går en ljus framtid till mötes. De fasta brandkärerna inom länet böra stå till förfogande, ej blott med råd och dåd, utan även ställa material till förfogande, när man skall främja brandförsvaret

och detta främjande sker genom övning, övning och återigen övning. I förhoppning om att de syftemål detta länsförbund strävar mot skola leda till ett gott resultat utbragte tal. för länsförbundet en skål, åtföljt av ett kraftigt fyrfaldigt leve.

Brandchef Florin uttalade å Kalmar läns brandkårsförbunds vägnar ett tack till brandstyrelsen i Kalmar, som ställt icke blott lokaler utan även personal till förfogande för dessa dagar.

Demonstration av motorsprutor och utställd eldsläckningsmateriel

ägde rum ute vid Cellviken på söndagsmorgonen med början kl. 9.

“Vanligaste uppkommande fel å motorsprutor”

utgjorde ämnet för det föredrag ingenjör Uno Arild från Stockholm höll senare på dagen.

På det med livliga applåder mottagna föredraget följde en stunds diskussion, varpå sekreteraren i Svenska Brandkärernas Riksförbund, kapten Erik Gillner, talade över ämnet

“Släckningshjälp och släckningskostnader”

Föredraget hälsades med kraftiga applåder och efter detsamma uppstod en stunds diskussion.

Efter diskussionens slut riktade brandchef Florin ett tack till de båda föredrags-hållarna, hrr Arild och Gillner.

Filmföreläsning å Centrum.

Deltagarna samlades en stund härefter å biograf Centrum, där f. telegrafbyggmästaren C. Norell höll ett anförande om brandsignalering.

Det är, framhöll tal., nödvändigt med något som så fort som möjligt meddelar brandförsvaret om en utbruten eldsvåda. Man kan indela

brandsignaleringen i två stora grupper, dels offentliga och dels enskilda eller s. k. tysta alarmer. Vilket system som är lämpligast är beroende på samhällets storlek, bebyggelse etc. Induktionssystemet är ett relativt gott och billigt system. Det större systemet är Morsesystemet. När man inte vill hålla vakt kan det kombineras med automatiska larmkopplare. En annan anordning är den automatiska alarmen, vilken är så känslig för temperaturväxlingar, att den ger alarm om en viss hög temperatur uppnås.

Man kan således säga att elden själv kallar sin fiende brandkåren.

Därpå visades en intressant film, visande hur ett brandalarmsystem fungerar i praktiken.

Instruktionskursens avslutning.

Härmed var kursprogrammet genomgånget. Sedan brandchef Florin avtackat den siste föredragshäl-

laren riktade han sig till personalen vid Kalmar brandkår med ett tack för god hjälp och gott arbete under kursdagarna. Det var på många kursdeltagares uppdrag han ville meddela, att brandkårspersonalen i Kalmar visat prov på god förmåga vad beträffar raskhet och att den ifråga om utbildning och brandmännaegenskaper nått långt. Slutligen ville tal. meddela, att man tänkt sig möjligheten av att i februari nästa år kunna anordna utbildningskurs på en vecka, förlagd till Kalmar brandkår. Härmed var den i allo så lyckade och rikt givande instruktionskursen slut.

En utställning av diverse eldsläckningsredskap

hade i samband med kursen anordnats å brandstationens gymnastiksal. Det var en hel mängd brandmateriel som exponerades eller återgavs å bilder.

Dalarnas brandkårsförbund.

Brandkonsulent: f. Brandchef C. Landström. Expedition: Helsingtorget 2, Falun. Tel. 1686

Brandskyddsarbetet i Dalarna.

— Det har gått oerhört framåt med det frivilliga brandskyddet i länet, konstaterade brandkonsulent Carl Landström efter hemkomsten från en liten inspektionsresa i St. Tuna. Nu finns det 70 st. frivilliga brandkärer i länet, och 5—6 stycken äro under bildande. Det blir alltid större intresse för brandskyddet på en ort, om man lyckas få ihop en organisation. Brandväsendet i St. Tuna t. ex. som för några år sedan var synnerligen efterblivet, har på de två senaste åren blivit synnerligen välordnat med en förstklassig station i Kyrkbyn, brandbil och moderna redskap. Den brandkåren har också varit i

elden en hel del, tre ganska stora eldsvådor har den haft att sköta, den senaste i ordningen var den stora branden i Nyckelby natten mellan den 9 och 10 november. Då skötte brandmännen sig mästertligt, en yrkesbrandkår kunde inte ha gjort det bättre. I St. Tuna ha också många byalag organiserat frivilliga brandkärer, men trots upprekningen återstår mycket att göra. Jag driver på så mycket jag kan, fast det ibland är motigt, som t. ex. i den stora byn Halvarsgårdar, där man nu i två år hållit på med att bilda en frivillig brandkår.

— Svärdsjö har en bra, nybyggd station, som snart skall invigas f. ö. De vänta bara på sin bil, annars ha de redan inköpt förstklassigt ma-

teriel. Huset är byggt av sten men tornet av trä. Deras brandstation kostade väl sina modiga fyra tusen kronor. Och Djura har ju sin station klar och invigd. Den ligger vid vägen mellan Djura kapell och Gråda by. Och Enviken har en ny station med en fin motorspruta. Om man gör en biltur runt länet, så ser man titt och tätt ett spruthus sticka upp sitt torn.

Enastående räddningsarbete i Nyckelby.

— Apropå branden i Nyckelby i St. Tuna, fortsätter konsulent Landström, så var det ett aldeles enastående räddningsarbete, som utfördes av hembiträdet på gården, frö-Thyra Amanda Ölund. Hon löste och förde ut alla kreaturen ur den brinnande ladugården. Hon ådrog sig f. ö. så svåra skador, att hon fick ligga till sängs en hel vecka. Hennes rådighet torde dock få sin belöning, då hon föreslagits till belöning både hos brandbolaget och djurskyddsföreningen.

Vattenledning ersätter brandspruta.

— Jag var verkligen belåten med min inspektion i St. Tuna, säger hr Landström. I Matsknutsgårdar hade byalaget anmält en vattenledning med brandposter till avsyning. Där hade man dragit fram vattnet i 2 1/2 tuns rör från ett vattendrag på ett berg, beläget ungefär 1,500 meter från byn, och så hade man tagit upp fyra brandposter. Vattentrycket uppmättes till 3 1/2 - 4 kg. pr kvem, vilket är aldeles tillräckligt och ger en kraftig stråle. Så där slippa byamännen köpa brandspruta. Det är verkligen roligt att se med vilket intresse folket omfattar brandskyddsarbetet. Den där vattenledningen kostade byamännen i Matsknutsgårdar ungefär 7,000 kr., och byn är inte så värst stor, men man har ordnat saken med ett lån. Nu hoppas byalaget också förstås, att

det blir litet bidrag från brandstodsbolagen.

Frivilligt jättearbete i Nygårdarna.

— Och så var jag också i Nygårdarna, fortsätter hr Landström. Det är en större by det än Matsknutsgårdar, och byamännen där ha slagit litet mera på stort. Till att börja med ha de i byn byggt en cementerad vattenbassäng, som rymmer 30 kbm. och kostat 700 kr. Och så håller man på med ett verkligt intressant jättearbete. De komma att åstadkomma den största vattenbassängen i hela Dalarna. I skogen ungefär 300 meter från byn tänka de i en dalgång dämna upp en stor bäck. Hela byalaget deltar i arbetet fullständigt frivilligt. Det är ett storslaget projekt. I dalgången ha de grävt en stor grop, och nu hålla de på med att bygga en kolossal granitmur med dammlucka. Den mäter 25 meter i längd och 3 meter i höjd: När jag var där, voro 10 man och 4--5 hästar i fullt schå med att släpa fram de kolossala stenblocken på stendrögar, och andra tuktade blocken i sitt anletes svett och murade fast dem med cement. Den dammen kommer att rymma 2,000 kbm. vatten. Inte nog med det, utan när bäcken lämnat dammluckan, drar den sig ned mot byn, och där tänker man också mura upp en damm. Och allt detta sker frivilligt. Den stora muren har väl dragit ungefär 100 dagsverken. När jag kom fram till muren, undrade jag om det var något slags befästningsverk, de höllo på med, så imponerande var den. "Den här går väl på ett par tusen", sade jag till en av arbetarna. "Å", sade han, "inte räcker det med det inte".

"Nog har jag brandförsäkrat..."

— Jag uttryckte min beundran för byalaget till en 60-årig gubbe, som höll på att bända i stenblocken. "Ja", svarade gubben, "vi är

rädd om elden här i byn. Nog har jag brandförsäkrat tillräckligt alltid, men jag ska säga brandkonsulenten, att jag vill inte, att min gård ska brinna upp. Så nu ska vi skaffa vatten att släcka med“.

— Ja, jag var sannerligen belåten med min inspektion, slutade brandkonsulenten. Det är ett levande intresse för det frivilliga brandskyddet i bygderna. Jag har aldrig sett ett frivilligt företag av den art man satt igång med i Nygårdarna.

De äro sannerligen värda en uppmantran från brandstodsbolagen, de byamännen. Nu ha de också ett par gamla handkraftsprutor ihop, och jag passade på att föreslå, att de skulle fortsätta hopslagningen och bilda en frivillig brandkår. Det är i alla fall organisationen, som skapar intresset.

Amsbergs frivilliga brandkår har nyligen fått en del av sin utrustning levererad. De brandredskap, som anskaffats, äro bl. a. en större motorspruta, 450 meter slang samt brandsegel. Medlen till inköpet har anskaffats dels genom anslag från Dalarnes nya brandstodsbolag och Stora Tuna kommun, dels genom

inkomst av anordnade fotbollsmatcher och andra tillställningar. Det fattas emellertid ännu en hel del i utrustningen, varför ytterligare penningmedel erfordras. I syfte att bidra till medlens anskaffande anordnades av brandkårens medlemmar en festlighet i folkskolan, till vilken allmänheten inbjudits.

Festen hade lockat fullt hus och blev en lyckad tillställning, varav arrangörer och medverkande ha all heder. Den inleddes med ett hälsningstal av folkskollärare Olof Andersson, varpå följde ett föredrag om moderna brandredskap, illustrerat av skioptikonbilder, av brandkonsulent Carl Landström från Falun. Efter några musiknummer av fröken Karin Bolinder från Duvnäs uppfördes av byns amatörer ett teaterstycke benämnt "När skräddare Jens skulle bliva gottemplare". Stycket fick ett gott utförande och renderade de uppträdande välförtjänta och starka applåder från den förtjusta publiken. Vidare uppfördes en tablå samt sjöngs en del trevliga visor och förevisades ett par roliga skioptikonbilder från en av brandkåren arrangerad fotbollsmatch m. m.

Skaraborgs läns brandkårsförbund.

Brandkonsulent: v. Brandchef S. Hultman, Skövde. Exp.: Brandstationen, Skövde.

Habo nya brandväsende.

Den 5. dec. 1931 invigde Habo stationssamhälle sitt nya brandväsende. Intresserade från samhället, representanter för Habo brandstodsbolag samt inbjudna kommunalmän från närliggande samhällen samlades kl. 3 e. m. vid den nybyggda brandstationen där programmet inleddes med en uppvisning av brandkåren. Härefter samlades deltagarna i Habo nya skolhus där brandstyrelsens ordf., fabrikö-

Wiebert, hälsade de närvarande välkomna samt redogjorde för Habo brandväsendes tillkomst. Deltagarna bjödos därefter på kaffe, som serverades i en av de rymliga skolsalarna. Invigningsprogrammet avslutades med ett instruerande föredrag av v. brandchef Per Lundgren, Jönköping.

Sedan v. brandchef Lundgren inledningsvis behandlat de stora förluster, som årligen förorsakas av vådeld, både materiella och människoliv, framhöll han vilken nationell ekonomisk och sam-

hållelig vinst, som ett väl ordnat brandskydd bidrager till. Tal. redogjorde för 1923 års brandstadga, enligt vilken länsstyrelserna äga ålägga kommuner och samhällen att ordna sitt brandskydd. Det beror dock ytterst på intresset hos de lokala myndigheterna, om brandskyddsfrågan inom en kommun eller ett samhälle skall bli tillfredsställande löst. Vikten för den enskilde att brandförsäkra sin egendom samt fördelen för försäkringsbolagen att ekonomiskt hjälpa samhällena vid ordnandet av sitt brandskydd var även föremål för talarens uppmärksamhet, liksom även frågan om eldsläckningshjälp. Efter att ha framlagt de synpunkter till vilka hänsyn måste tagas vid ordnandet av ett samhälles brandskydd lämnades en redogörelse över de åtgärder, som voro vidtagna inom Habo samhälle. Till sist uttryckte tal. sin glädje att ha fått vara Habo behjälpligt vid ordnandet av dess brandväsende, som utgör ett bevis på vad oförfvilja och framåtanda samt intresse för samhällets välfärd kan åstadkomma.

Ordföranden i Habo ömsesidiga brandstodsbolag, f. landstingsmannen G. A. Johansson, frambar brandstodsbolagets gratulationer till den nya brandskyddsorganisationen. V. ordf. i brandstyrelsen, fabrikör C. A. Dagman, tackade å styrelsens vägnar brandstodsbolaget och alla övriga, som varit med om att åstadkomma det goda resultatet. Sedan styrelseledamoten i brandstodsbolaget G. A. Karlsson framburit gästernas tack, avslutades invigningen med ett fyrfaldigt leve för Habo.

Habo samhälle är med sin nya brandskyddsorganisation väl rustat att uppta kampen mot den röde hanen. Förutom allmänna brandstyrkan består organisationen av brandchef, v. brandchef och en borgarbrandkår om 20 man.

Vattentillgångarna inom samhället äro synnerligen goda. Förutom en genom samhället flytande äs finnes 2 st. branddammar om vardera c:a 300 m³. Från en av dessa dammar är dragen

en 6" rörledning till en inom samhället centralt belägen brandpost. Längsta avståndet mellan vattensamling och brandrisk överstiger ingentades 300 m.

Brandredskapen utgöres av 1 st. 1000 minutilters modern motorspruta, 1 st. handkraftspruta, 2 st. slangkärror med slangrullar, 500 m. linneslang, 2 st. grenkopplingar, 4 st. avstängbara strålrör samt stegar, rökmasker och erforderlig småredskap. Brandmaterielen förvaras i en nybyggd brandstation.

Medlemmarna i borgarbrandkåren äro utrustade med kaskar, bälten och överdragsrockar.

Alarmeringsfrågan, som alltid utgör ett svårlöst problem i våra mindre samhällen, har även fått en relativt god lösning. Sålunda kan alltid största delen av borgarbrandkåren samtidigt alarmeras från den inom samhället centralt belägna telefonstationen. För alarmering finnes dessutom på lämpliga ställen anbragta brandlurar. Denna fråga är dock ej definitivt löst, utan kommer vederbörande, så snart medel härtil beviljats, att ytterligare förbättra alarmeringsanordningarna.

Kostnaderna för det hela belöpa sig till c:a 11,000 kr., varav Habo kommun och Habo ömsesidiga brandstodsbolag bidragit med vardera 3,000 kr. De återstående 5,000 kr. ha tillskjutits av samhällets invånare på så sätt att envar tecknat 2 kr. för varje 1000-tal kr. av sitt brandförsäkringsvärde.

Arbetet med anläggningen och organisationen har handhåfts av brandstyrelsen, som består av fabrikerarna Wiebert, ordförande, och Dagman, v. ordf., samt herrar Martin Johansson, Gustaf Karlsson och J. Zachrisson. Som sakkunnig har brandstyrelsen anlitat vice brandchef Per Lundgren i Jönköping. I övrigt ha flera av samhällets invånare förutom tecknat bidrag medverkat på flerahanda sätt.

Till brandchef har utsetts folkskol-lärare Gilbert Karlsson och till vice brandchef fjärdingsman B. Thelin.

L.

Grästorps får ny brandstation.

Grästorps brandväsende har nyligen tagit sin nya brandstation i besittning. Byggnaden är uppförd av tegel under tak av plåt i två våningar och källare till ungefär halva sin längd, samt rymlig brandredskapshall i en våning. I källaren inrymmer förutom div. ekonomilokaler centralvärmeanläggning, badrum och slangtvätt. På baksidan av byggnaden är uppfört ett övnings- och slangtorknings-

torn ävenledes av tegel.

I första våningen inrymmer förutom vaktrum för brandkåren även polisstation med ett par arrestlokaler, och i andra våningen en lägenhet om tre rum och kök.

Byggnaden, som är i alla avseenden modernt och praktiskt inrättad har dragit en kostnad på omkring 35,000 kr. S. H.

Tidskriften utkommer med 9 nummer årligen.

Årsprenumeration kan ske antingen genom postverket eller direkt hos Centralstyrelsens Expedition, Nybrogatan 50, Stockholm 5. Prenumerationspriset är 4: — kr. för enskilda exemplar och 2: — kr. pr. ex., då minst 5 ex. samtidigt rekvideras.

Eftertryck ur tidskriften medges endast om källan angives.